

si přístup k pochopení základních vývojových tendencí v literatuře období konsolidace a nového rozvoje. Za zvláštní úvahu by stálo, není-li v pozadí leckterých tvrzení laciný ideál „levičáckého“ nonkonformismu. Polemický účet je otevřený.

(*Mladá fronta* 38, 1982, č. 244, 14. 10., s. 4)

GENERAČNÍ SONDA

Vladimír Novotný

Mladý český bohemista Jan Lukeš dokončil svou první knížku *Prozaická skutečnost* v prosinci 1979, ve věku 29 let; od té chvíle dozajista uplynulo hodně vody na českých literárních tocích a leccos vzešlo i zvadlo na literárních luzích, než *Mladá fronta* přivedla jeho kritickou prvotinu na svět. Toto zpoždění je nemilé o to víc, že Lukešova kniha zrcadlí pouze jeden závažný okamžik generačního myšlení, datovaný právě koncem minulého desetiletí, a jeho riskantnímu účtování s tehdejší mladou tvorbou dnes lze snadno vytknout vnější nečasovost: pozornost je nyní upřena na nová jména a nové knihy, některé práce mezitím zšedly. Nicméně nemůžeme přehlédnout, že autor mluví o základních problémech a otázkách: vždyť také jeho knížka byla napsána jako polemika.

Ona polemičnost, v níž bezpochyby „je ukryto to nejpřitažlivější koření kritiky“, spočívá v tom, že se Lukeš zaměřil výhradně na knihy mladých a mladších autorů ze sedmdesátých let a pomlčel tedy úplně o těch ostatních. Nevěří totiž na žádné idylické splynutí rozdílných duší a odmítá snahy cudně ukrývat generační vědomí: zabývá se přece pracemi literátů, kteří ponese slovesný vývoj v budoucnosti. Právě s jejich díly spojuje své „hledání nového východiska“, jak by mohl znít i podtitul jeho knihy. Z tohoto hlediska Lukeš – nejprve poněkud neurovnaně – nastínil teoretické souvislosti naší literární perspektivy a v dalších oddílech podrobil produkci dvacetiletých a třicetiletých autorů kritickému zkoumání „bez pověr a bez iluzí“.

Lukešovi je kritika vědou i tvorbou, proto k ní patří i úkol hodný Sisyfa: odhodlal se vyřknout přísné, nelítostné soudy a trpké, nepříjemné pravdy, které se z časového odstupu vesměs potvrdily: mladá literatura jako celek kvalitativně stagnuje a podkuřování kritiků jenom prohlubuje její nedostatky. Nezůstal u teze a připojil i seriózní odůvodnění svého stanoviska. Pro čtenáře budou nejpřitažlivější ty partie, kde autor analyzuje vztahy mezi skutečností a uměleckým dílem, a přitom se zajímá, jak se v něm ztvárňuje generační životní pocit. Je však zřejmé, že hodnota Prozaické skutečnosti bude jednou vážena nejen podle míry jejího criticismu, nýbrž podle hodnotového řádu, se kterým autor vstupuje do polemiky.

Jenomže právě tam, kde má mladý kritik vyložit své trumfy, setrává nečekaně na nepřírozeně „pokorném vyznavačství“, ztrácí imponující břitkost a nadhled. Citace, které vybírá třeba z básní Jiřího Dědečka, spíše ilustrují životní postoj, než aby dokumentovaly estetickou hodnotu. O kolik přesvědčivější je Lukeš tam, kde u vitalistického mluvčího nosného programu rozpozná nebezpečí „egoismu neurotika“! Možná že ani naturel V. Duška si nelibuje ve „vkládání prstu do bolavých ran“ a také senzitivní vidění Alžběty Šerberové nebylo prozatím zcela zúžitkováno. Je paradoxní, když u básníka, jehož vývojové akceleraci věnuje nejvíc místa, kritik zároveň připouští „vytrácení individua z poezie“... Lukešův obraz naší prozaické skutečnosti je dobře rozvážen a s vervou napsán; jenom nemáte pocit, že jeho polemika je dořešena.

(*Svobodné slovo* 38, 1982, č. 226, 23.9., s. 5)

KNIHA VÁŽNÝCH ROZPORŮ, FALEŠNÝCH VÝCHODISEK

Josef Peterka

Princip vědecké serióznosti literární kritiky přijímáme většinou jako samozřejmou podmínku jejího společenského působení, její objektivní platnosti. Historický pohled poskytuje však četné doklady, že tato minimální